

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра української літератури

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

Спецкурс з проблем викладання української літератури в ЗЗСО
вибіркова

Освітньо-професійна програма «Українська мова та література»

Спеціальність 014 Середня освіта

Галузь знань 01 Освіта

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

філологічний факультет Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича

Мова навчання українська

Розробник: к. філол. н., доцент кафедри української літератури Чолкан В. А.

Профайл викладача – [Валентина Чолкан](#)

Контактний тел. 58-38-36

Е-mail: vgembus@gmail.com, v.cholkan@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=6017>

Консультації Онлайн-консультації: понеділок та четвер з 15.00 до 16.00.
Очні консультації: за попередньою домовленістю.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Дисципліна “Спецкурс з проблем викладання української літератури в ЗЗСО” вивчається студентами-бакалаврами четвертого курсу навчання у другому семестрі й має на меті ознайомлення майбутніх учителів із проблемами, які виникають у процесі викладання української літератури в 5 – 11 класах. Курс покликаний допомогти студентам поглибити свої знання з методики викладання української літератури у школі, підготувати студентів-бакалаврів до продуктивної практичної діяльності, сформувати вміння створювати ефективні навчально-виховні, проблемні ситуації в освітньому та виховному процесі з вагомим використанням сучасних технологій навчання, належно відпрацьовувати практичні вміння та навички науково-дослідницької діяльності студентів, формувати естетичні смаки й вектори самоосвіти. У результаті вивчення курсу студент-бакалавр має на основі засвоєних теоретичних знань та понять уміти ефективно застосовувати різні комбінації методів і прийомів викладання української літератури у школі з метою розв’язання проблемних ситуацій на уроці, креативно обирати творчий підхід під час проведення занять різного типу, індивідуальної, самостійної та дистанційної форми навчання.

2. Мета навчальної дисципліни: Досягнення належного розуміння студентами загальних засад методики викладання української літератури у середній школі; оволодіння основами педагогічної теорії, дидактикою, шляхами логічного формування у студентів здатності до свідомого вибору засобів педагогічного впливу відповідно до різних проблемних ситуацій, які виникатимуть на уроках української літератури у 5 – 11 класах. Забезпечення належної теоретичної і практичної підготовки студентів до подальшої роботи вчителя української мови і літератури в школі; забезпечення фундаментальними знаннями, вироблення практичних навичок і умінь використання передових методологічних напрацювань, удосконалення власної методики; ознайомлення з розвитком сучасної методики вивчення української літератури в школі, користування вагомим внеском у цю педагогічно-літературознавчу науку передових вчених, азами сучасних літературознавчих методологій, зокрема – герменевтики й компаративістики, загальною і віковою психологією, педагогікою, історією української літератури, теорією літератури, культурою, мистецтвом українського народу. Цілепокладанням курсу є оптимальне забезпечення студентів сучасними фундаментальними основами методики вивчення української літератури в середній школі, впровадження компетентнісно-результативного підходу та вироблення вміння мотивувати підопічних рухатися до спільних цілей набуття належної освіти, самовиховання й всебічного розвитку особистості.

3. Пререквізити. До початку вивчення дисципліни “Проблеми викладання української літератури в ЗЗСО” здобувач вищої освіти має вивчити наступні сертифіковані курси: “Усна народна творчість”, “Історія української літератури (давня)”, “Історія української літератури (перша половина XIX століття)”, “Історія української літератури (друга половина XIX століття)”, “Історія української літератури (кінець XIX – початок XX століття)”, “Історія української літератури (перша половина XX століття)”, “Історія української літератури (друга половина XX століття)”, що підвищує ефективність засвоєння курсу.

Постреквізити. Вказуються дисципліни, для яких вивчення запропонованої навчальної дисципліни є базою, для набуття передбачених ОП компетентностей та результатів навчання.

4. Результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких **компетентностей:**

Фахові:

ФК 14. Уміння застосовувати фахові знання в професійній діяльності, обирати ефективні методи й технології навчання, спрямовані на розвиток здібностей здобувачів освіти з урахуванням їх індивідуальних і вікових особливостей, міжособистісних взаємин, усвідомлювати важливість забезпечення мотивувального, розвивального та інклюзивного освітнього простору.

ФК 15. Здатність якісно організовувати й проектувати освітній процес на рівні навчального предмета, розділу, теми, уроку, проводити позакласну та факультативну роботу з огляду на сучасні підходи до викладання та діагностування навчальних досягнень здобувачів освіти з української мови та літератури, урахуваючи передовий український й міжнародний досвід.

Програмні результати навчання:

ПРН 7. Застосовувати в педагогічній діяльності новітні технології, програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання.

ПРН 9. Аналізувати, систематизувати та поширювати передовий педагогічний досвід.

ПРН 10. Застосовувати набуті знання під час вирішення педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних завдань з урахуванням вікових й індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей учнівських колективів і конкретних педагогічних ситуацій.

ПРН 15. Застосовувати комплекс здобутих філологічних знань для розв’язання професійних завдань.

ПРН 23. Володіти методикою майстерного викладання української мови та літератури в загальноосвітніх школах, методикою виховної роботи, технологією організації творчої діяльності учнівського колективу.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Проблеми викладання української літератури середини XVIII – початку XX століття в ЗЗСО											
1. Особливості вивчення творчості Григорія Сковороди у ЗЗСО.	16	4	4			8	15		2			13
2. Гоголь чи Гоголь: до проблеми вивчення творчості письменника у школі.	16	4	4			8	15		2			13
3. Юрій Федькович і Сидір Воробкевич: паралелі творчих шляхів (до проблеми вивчення творчості буковинських письменників у школі). 4. Особливості викладання нових творів, уведених у програму для ЗЗСО (І.Франко “Легенда	16	4	4			8	15	2				13

про вічне життя”, “Сойчине крило”).												
5. Рецепція та інтерпретація фольклорних та міфологічних мотивів у творчості українських письменників (Леся Українка “Лісова пісня”, Ліна Костенко “Маруся Чурай”).	16	4	4			8	15	2				13
6. Вивчення модерної української прози (Ольга Кобилянська “Impromptu phantasie”, “Valse melancolique”).												
Разом за ЗМ1	64	16	16			32	60	4	4			52
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Проблеми викладання української літератури XX – початку XXI століття в ЗЗСО											
7. Вивчення творчості українських “шістдесятників”. “Тіні забутих предків” як зразок українського поетичного кіно.	15	4	4			7	15	2				13
8. Василь Стус як символ незламності українців (до проблеми вивчення творчості письменника у школі).	15	4	4			7	15		2			13
9. Особливості вивчення творчості Володимира Івасюка у школі.	11	2	2			7	5		2			13
10. Особливості проведення уроків літератури рідного краю (на матеріалі творчого доробку	15	4	4			7	15	2				13

Михайла Івасюка та Марії Матіос). 11. Сучасна українська література в шкільній програмі: поезія, проза та есеїстика (І.Римарук, Ю.Андрухович, О.Забужко, С.Жадан, Г.Пагутяк, Я.Мельник та ін.).												
Разом за ЗМ 2	56	14	14			28	60	4	4			52
Усього годин	120	30	30			60	120	8	8			104

6.4. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин
1	Українська усна народна поетична творчість як основа найдавнішої, нової і сучасної літератури.	1
2	Проблеми викладання давньої української літератури в ЗЗСО.	2
3.	“Велесова книга”: поетика мови, авторський стиль письма.	1
4.	Морально-естетичний потенціал письмових пам’яток Київської Русі.	1
5.	Козацькі літописи як літературно-історичні шедеври літератури Бароко.	1
6.	Новаторські пошуки поетів доби Бароко.	2
7.	Значення Києво-Могилянської, Острозької академій та братських шкіл для України.	1
8.	Проблеми вивчення нової української літератури в ЗЗСО.	2
9.	І.П. Котляревський як зачинатель нової української літератури.	2
10.	Відображення національної самоідентифікації автора у п’есі “Москаль-чарівник”.	1
11.	Особливості вивчення творчості Тараса Шевченка в ЗЗСО.	2
12.	Проблеми вивчення української байки у школі (на матеріалі творчості Леоніда Глібова).	1
13.	Проблеми вивчення української національної драми у ЗЗСО.	2
14.	Народницький приціл виховання громадськості художніми текстами ХІХ століття. Образи чоловіків-бунтарів і жінок-жертв. Гендерні питання в літературі українського реалізму.	2
15.	Нове прочитання української класики (П. Куліш, І. Нечуй-Левицький, Панас Мирний).	2
16.	Модернізм та народництво в українській літературі: діалоги початку ХХ століття. Модернізм в українській поезії.	2
17.	Особливості вивчення творчості Миколи Вороного у ЗЗСО.	1
18.	Володимир Винниченко: до проблеми вивчення творчості письменника у школі.	2
19.	Особливості вивчення творів письменників “Розстріляного	2

	Відродження” у ЗЗСО.	
20.	“Празька школа” української поезії та її представники.	1
21.	Олег Ольжич і Олена Теліга – українські національні герої. До проблеми вивчення поетичної творчості письменників.	2
22.	Синтез реалізму та романтизму в творчості Юрія Яновського.	2
23.	Павло Тичина: до проблеми вивчення творчості поета у школі.	2
24.	Поетичний світ Максима Рильського.	2
25.	Олександр Довженко – письменник і кінорежисер. До проблеми трагедії митця у тоталітарному суспільстві.	2
26.	Методика інтерпретації творчої спадщини Уласа Самчука: за кілька кроків до геніальності.	2
27.	Андрій Малишко – поет-пісняр.	2
28.	Київська школа поетів. Творчість і доля Василя Голобородька.	1
29.	Нью-Йоркська група. Творчість Емми Андіївської.	1
30.	Володимир Дрозд: до проблеми вивчення творчості письменника у школі.	1
31.	Володимир Підпалій: до проблеми вивчення творчості письменника у ЗЗСО.	1
32.	Особливості вивчення творчості Миколи Вінграновського у школі.	2
33.	Василь Симоненко: до проблеми вивчення творчості письменника у ЗЗСО.	2
34.	Розвиток стильових напрямів в українській літературі (символізм, імпресіонізм, неоромантизм, експресіонізм, футуризм, соцреалізм, постмодернізм та ін.).	2
35.	Літературні угруповання (“ЛуГоСад” /1984/, “Бу-Ба-Бу” /1985/, “Пропала грамота” /1990/, “Музейний провулок, 8” /1990/, “ММНЮННА ТУГА” /1990/, “Нова дегенерація” /1992/, “Червона Фіра” /1992/, “Друзі Еліота” /1993/, “Західний вітер” /1994/, “Нечувані” /1995/).	2
36.	Особливості вивчення гумору та сатири у середній школі (на матеріалі творчості Павла Глазового).	1
37.	Постмодернізм як напрямок у сучасній українській літературі.	1
38.	Особливості вивчення творчості сучасних українських письменників Буковини на уроках літератури рідного краю.	1

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

1) За джерелом:

- *словесні*: лекція (традиційна, проблемна) із застосування комп’ютерних інформаційних технологій (PowerPoint, Prezi – презентація), пояснення, розповідь, бесіда;
- *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;
- *практичні*: вправи, творчі завдання.

2) За логікою передачі й сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійного мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів. I

I. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуації зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Застосовано такі види контролю: попередній, поточний, модульний, підсумковий, а також форми його організації.

У процесі вивчення дисципліни в різноманітних поєднаннях використовуються методи усного, письмового, практичного контролю і самоконтролю студентів: опитування; перевірка конспектів; написання творчих робіт; підготовка презентацій.

Критерії підсумкового оцінювання

Оцінка А (90-100) балів. Студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.

Оцінка В (80-89 балів). Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

Оцінка С (70-79 балів). Студент у цілому володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних та письмових відповідей, але не використовує при цьому обов'язкову літературу. При викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неточності та незначні помилки.

Оцінка D (60-69 балів). Студент у цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

Е (50-59 балів). Студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

FX- F (0-49 балів). Студент частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.

8. Рекомендована література – основна

1. Білоус П.В. Історія української літератури XI – XVIII ст. : навч. посібник / П.В. Білоус. К. : ВЦ “Академія”. 2009. 424 с. (Серія “Альма-матер”).
2. Будний В. Порівняльне літературознавство : Підручник / В. Будний, М. Ільницький. К. : Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2008. 430 с.

3. Історія української літератури : У дванадцяти томах / За ред. Ю. Пелешенка, М. Сулими. Передмова М. Жулинського. Т. 1 : Давня література (X – перша половина XVI століття. К. : Наукова думка, 2014. 840 с.
4. Історія української літератури : У дванадцяти томах. Редактори : Віра Сулима, Микола Сулима / За заг. ред. В. Дончика. Т. 2 : Давня література (друга половина XVI – XVIII століття). К. : Наукова думка, 2014. 840 с.
5. Історія української літератури : У дванадцяти томах / За ред. М. Бондара, Ю. Кузнецова. Т. 3 : Література XIX століття (1800 – 1830). К. : Наукова думка, 2016. 750 с.
6. Історія української літератури : У дванадцяти томах / За ред. М. Жулинського. Т. 4 : Тарас Шевченко. Автор : Іван Дзюба. К. : Наукова думка, 2016. 750 с.
7. Історія української літератури XIX століття : У 2 кн. Кн. 1 : Підручник / За ред. акад. М.Г. Жулинського. К. : Либідь, 2005. 656 с.
8. Історія української літератури XIX століття : У 2 кн. Кн. 2 : Підручник / За ред. акад. М.Г. Жулинського. К. : Либідь, 2006. 712 с.
9. Історія української літератури : XX – поч. XXI ст. : навч. посібник : У 3 т. / [В.І. Кузьменко, О.О. Гарачковська, М.В. Кузьменко та ін.] ; за ред. В.І. Кузьменка. Т. 1. К. : Академвидав, 2013. 592 с. (Серія “Альма-матер”).
10. Історія української літератури : XX – поч. XXI ст. : навч. посібник : У 3 т. / [В.І. Кузьменко, О.О. Гарачковська, М.В. Кузьменко та ін.] ; за ред. В.І. Кузьменка. Т. 2. К. : Академвидав, 2014. 536 с. (Серія “Альма-матер”).
11. Історія української літератури : XX – поч. XXI ст. : навч. посібник : У 3 т. / [В.І. Кузьменко, О.О. Гарачковська, М.В. Кузьменко та ін.] ; за ред. В.І. Кузьменка. Т. 3. К. : Академвидав, 2017. 544 с. (Серія “Альма-матер”).
12. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX століття : У 2 кн. Кн. 2 : Підручник / За ред. проф. О.Д. Гнідан. К. : Либідь, 2006. 496 с.
13. Історія української літератури 40 – 50-х років XX століття : метод. рекомендації / Укл. Лариса Маркуляк, Світлана Гуцуляк. Чернівці Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 44 с.
14. Історія української літератури XIX ст. (70 – 90-ті роки) : У 2 кн. : Підручник / О.Д. Гнідан, Л.С. Дем’янівська, С.С. Кіраль та ін. ; За ред. О.Д. Гнідан. Кн. 2. К. : Вища школа, 2003. 439 с.
15. Історія української літератури : методичні рекомендації / Уклад. Н.М. Урсані, М.А. Реутова, В.А. Просалова, О.Є. Соловей, О.В. Пуніна. Вінниця : Дон НУ імені Василя Стуса, 2020. 172 с.
16. Ковалів Ю. Історія української літератури : кінець XIX – початок XXI ст. : підручник : У 10 т. Т. 1 : У пошуках іманентного сенсу. К. : ВЦ “Академія”, 2013. 512 с. (Серія “Альма-матер”).
17. Ковалів Ю. Історія української літератури : кінець XIX – початок XXI ст. : підручник : У 10 т. Т. 2 : У пошуках іманентного сенсу. К. : ВЦ “Академія”, 2013. 624 с. (Серія “Альма-матер”).
18. Ковалів Ю. Історія української літератури : кінець XIX – початок XXI ст. : підручник : У 10 т. Т. 3 : У сподіваннях і трагічних зламах. К. : ВЦ “Академія”, 2014. 472 с. (Серія “Альма-матер”).
19. Ковалів Ю. Історія української літератури : кінець XIX – початок XXI ст. : підручник : У 10 т. Т. 4 : У сподіваннях і трагічних зламах. К. : ВЦ “Академія”, 2015. 576 с. (Серія “Альма-матер”).
20. Ковалів Ю. Історія української літератури : кінець XIX – початок XXI ст. : підручник : У 10 т. Т. 5 : У сподіваннях і трагічних зламах. К. : ВЦ “Академія”, 2017. 544 с. (Серія “Альма-матер”).
21. Ковалів Ю. Історія української літератури : кінець XIX – початок XXI ст. : підручник : У 10 т. Т. 6 : На розламах міжвоєнного двадцятиліття. К. : ВЦ “Академія”, 2019. 528 с. (Серія “Альма-матер”).

22. Ковалів Ю. Історія української літератури : кінець XIX – початок XXI ст. : підручник : У 10 т. Т. 7 : Випробування репресіями і війною. К. : ВЦ “Академія”, 2020. 528 с. (Серія “Альма-матер”).
23. Ковалів Ю. Історія української літератури : кінець XIX – початок XXI ст. : підручник : У 10 т. Т. 8 : Еміграційні колізії письменства. К. : ВЦ “Академія”, 2021. 592 с. (Серія “Альма-матер”).
24. Літературознавча енциклопедія : У двох томах. Т. 1 / Авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. К. : ВЦ “Академія”, 2007. 608 с. (Енциклопедія ерудита).
25. Літературознавча енциклопедія : У двох томах. Т. 2 / Авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. К. : ВЦ “Академія”, 2007. 624 с. (Енциклопедія ерудита).
26. Методика викладання української літератури : метод. рекомендації / Укл. Л. В. Бережан-Маркуляк. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2010. 48 с.
27. Наєнко М. Художня література України. Від міфів до модерної реальності / М. К. Наєнко. К. : Вид. центр “Просвіта”, 2012. 1088 с.
28. Пультер С., Лісовський А. Методика викладання української літератури в школі. Курс лекцій для студентів-філологів. Тернопіль : Підручники і посібники, 2011. 144 с.
29. Саєнко В. Сучасна українська література : компендіум / Валентина Саєнко. Одеса : Астопринт, 2014. 352 с.
30. Ситченко А. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх закладах. К. : Ленвіт, 2011.
31. Токмань Г. Методика викладання української літератури в старшій школі : екзистенціально-діалогічна концепція. К. : Міленіум, 2002.
32. Токмань Г.Л. Методика навчання української літератури в середній школі : підручник. К. : ВЦ “Академія”, 2013. 312 с. (Серія “Альма-матер”).
33. Харчук Р.Б. Сучасна українська проза : Постмодерний період : Навч. посіб. К. : ВЦ “Академія”, 2008. 248 с. (Альма-матер).
34. Шумило Н. Під знаком національної самобутності : Українська художня проза і критика кінця XIX – початку XX століття / Наталя Шумило. К. : Задруга, 2003. 354 с.

9. Інформаційні ресурси

1. <https://www.sworld.com.ua/index.php/ru/component/content/article/90-theater-music-and-cinematography/2611-bugayova-in>
2. <chrome-extension://mhjfbmdgfsfjbbpaeojfohofegiehjai/index.html>
3. http://www.ebk.net.ua/Book/synopsis/dav_ukr_lit/part2/039.htm
4. <https://kpi.ua/936-14>
5. <http://litopys.org.ua/encycl/eui070.htm>
6. <https://www.radiosvoboda.org/a/29965315.html>
7. <https://day.kyiv.ua/uk/library/books/bronebiyna-publicistika-ivan-bagryaniy>
8. <https://periodicals.karazin.ua/philology/article/view/11118>
9. https://culture.lb.ua/news/2014/09/23/280274_lyalkoviy_budinochok_feliks.html
10. <https://starylev.com.ua/club/blog/sofia-andruhovich-pro-istorychnyy>
11. Litopys.org.ua
12. Дарда С. Екранізація як форма безпосередньої взаємодії кіно та літератури [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://naub.ua.edu.ua/2014/ekranizatsiya-yak-forma-bezposerednoji-vzajemodiji-kino-ta-literatury/>
13. Мойко О. Інформатизація освіти та проблеми впровадження в освіту інформаційних технологій. *Молодь і ринок*. 2011. №5 (76). С.115–118. [Електронний ресурс]. Режим доступу

: file:///C:/Users/Admin/Downloads/Mir_2011_5_28.pdf

14. Українська література на екрані. Використання досвіду кіно в шкільному курсі української літератури [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=791124>

15. Філатов А. Кіно vs література: українські письменники-кінематографісти // Літакцент. – 26.09.2012 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://litakcent.com/2012/09/26/kino-vs-literatura-ukrajinski-pysmennyky-kinematohrafisty/>